

СТАНОВИЩЕ

за защита на дисертация на тема:

„ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОСОЦИАЛНОТО МИСЛЕНЕ И ПОВЕДЕНИЕ ПРИ 5-8 ГОДИШНИ ДЕЦА“

на **БОЖИДАРКА ДИНЧЕВА НЕДЕЛЧЕВА**, докторант към Катедра „Психология“, на ВСУ „Черноризец Храбър“- Юридически факултет, за присъждане на образователна и научна степен "Доктор", по научна специалност 3.2. "Психология" с научен ръководител проф. дпн Румен Стаматов ДП „Педагогическа и възрастова психология“

1. Данни за докторанта.

Божидарка Неделчева бележи последователност в образователно и кариерно развитие. Завършила е Начална училищна педагогика с чужд език /английски/ и е работила като учител в детска градина и училище. Има и квалификационна степен – Училищна психология. Очевидно това определя и интересът ѝ към избраната от нея дисертационна тема.

Посочва четири публикации по дисертацията – едната е в съавторство съавторство. В периода на обучението си в ДП има участия в национални и международни научни форуми, между които две в проекти. Покрива наукометричните изисквания за ОНС „Доктор“.

2. Данни за дисертацията.

Изборът на темата на дисертационното проучване не само е интересен, но и попадащ точно в полето на приложна дейност в докторската програма „Педагогическа и възрастова психология“. Актуалността ѝ произтича от необходимостта всяко дете да развие просоциално поведение, а целта е то да бъде измерено в преходния

възрастов период – предучилищна и начална училищна възраст, където се полагат и основите на моралното развитие на личността. Социалната значимост на темата е продиктувана от факта, че днес интересът е по-скоро върху девиантните прояви, а не върху прояви с просоциална насоченост, което е в съзвучие в съвременните теоретични основи на обучаващите и помагащите сфери, а именно – да търсим ориентациите на личността да бъде полезна на другите, ориентирана към другите, толерантна и подкрепяща. Затова приемам, че търсенето на основанията за прояви на просоциално поведение у 5-8 годишните, е уместна и дисертабилна.

По процедурата няма нарушения и несъответствия с нормативната база на Република България и на ВСУ „Черноризец Храбър“.

3. Анализ на дисертационното изследване и автореферата.

В структурно отношение дисертационният проект има класически вид – разположена е на 138 страници и включва въведение, три глави и заключение. Основният текст съдържа анализ на изследваните конструкции, цели, задачи, хипотези, методи на изследване, анализ на резултатите и дискусии, включва 24 диаграми, 18 таблици и 3 фигури. Дисертацията включва и списък от 253 заглавия на български и английски език, релевантни на избраната проблематика.

Във **Въведението** докторантката накратко прави анализ на три подхода при интерпретирането на моралното развитие във възрастов план. Формулира целта, задачите и обобщената хипотеза на дисертационния труд и очертава актуалността на изследваната проблематика.

Първата глава: „Теоретичен анализ на просоциалното поведение и просоциалното мислене“ представлява теоретичен обзор на дефинитивните характеристики на основните понятия, свързани с дисертацията – просоциално поведение и просоциално мислене, факторите за формирането им, етапите, през които протичат, възрастовите

характеристики. Добро впечатление правят обобщенията след всяка глава, тъй като не са логически мост към последващата, както и обстоятвият теоретичен масив, представен умело и с разбиране, коректно цитиран.

Втората глава: „Методология на изследването“ представя програмата на добре планираното и изпълнено емпирично проучване, като ясно и точно са формулирани цел, задачи, хипотези, предмет, обект, процедури и етапи на провеждане. Методическият инструментариум е адекватно подбран и прецизно описан. Впечатлява извадката – 189 деца във визирания възрастов отрязък, елементите на качествено изследване, добре илюстрирани и статистически подплатени.

Третата глава: „Резултати от емпиричното изследване“ е презентация на получените данни, зависимости и тяхното интерпретиране. Добре структурираният теоретичен модел и адекватната методика определят в значителна степен и истинността на получените данни. Визуализирането на резултатите подпомага възприемането на основният текст, който се отличава с логическа последователност, научна обосновааност и кохерентност. Впечатлява фактът, че докторантката коректно посочва частичното потвърждаване на трите хипотези и в края на главата предлага дискусия във връзка с получените данни, което прави читателя в някаква степен и изследовател.

В Изводи са систематизирани основните обобщения и заключения, свързани с дисертационното изследване, ограниченията и трудностите, съпътстващи реализацията му, научния му принос, както и посоки за бъдещи подобни изследвания.

Авторефератът напълно съответства на дисертацията и в съкратен вид представя основните моменти от нея.

4. Научни приноси.

Приемам формулираните от докторанта приноси и ги коментирам по следния начин:

1. Направен е стойностен анализ на наличните теоретични обяснителни модели за просоциалното поведение и мислене в конкретен възрастов период.

2. Проведеното емпирично изследване е прецизно композирано и изпълнено и получените данни са представителни, аналитично поднесени и са с висока степен на приложимост за различни специалисти, с деца от предучилищна и начална училищна възраст.

3. Кратките и съдържателни анализи след всяка глава допринасят за допълнителното осмисляне на изложението на докторантката. Същото може да се каже и за дискусиите, които са „отворени“ при анализите на всеки един от посочените фактори.

4. Принос на труда представляват и насоките за теоретично и практическо изследване, които приемам и като заявка за последващи такива.

5. Разкрити са проявите на отделните видове просоциално поведение при 5-8 год. деца, което е свързано с нарастване на социалния опит, разширяване на съвместните дейности и играта, както и с промяната на формите на учене и социализиращите въздействия от родители и учители, с разширяващия се приятелски кръг.

6. Дисертационният труд е приложим за пряката работа на учители, психолози и родители, в консултирането и в други форми на оказване на подкрепа на децата между 5 и 8 години при формирането на просоциално поведение и мислене като част от моралното им развитие.

5.Бележки и препоръки.

Към труда нямам забележки и въпроси, освен препоръка да бъде издаден като книжно тяло, защото определено смятам, че ще бъде полезен както за специалисти, така и за родители.

6.Обобщение.

Общото впечатление за труда е, че той представлява добре обмислено, задълбочено изследване, подплатено с достатъчен брой източници за теоретична основа, с оригинално структурирано и изпълнено емпирично изследване, поднесено на строго научен и в същото време разбираем език, с достатъчно представителна извадка и обобщения и изводи - премерени и практически ориентирани.

7.Заклучение.

На основата на гореизложения анализ, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да дадем положителна оценка на дисертационния труд на Божидарка Неделчева на тема: **„Изследване на просоциалното мислене и поведение при 5-8 годишни деца“** и да присъдим ОНС „Доктор“ по Професионално направление 3.2. Психология в докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“ към Катедра „Психология“ на Юридически факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“, като аз ще гласувам „ЗА“.

03.07.2023г.
Гр. В.Търново

Изготвил:
/проф. дн Кр.Петрова/